

AJUNTAMENT DE RUBÍ

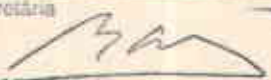
UPC

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

CATÀLEG I PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC, ARQUEOLÒGIC I NATURAL DE RUBÍ

MEMORIA

 Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Direcció General d'Urbanisme
Aprovat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de Barcelona
en sessió de **17 MARÇ 2004**
amb les prescripcions d'òrbita esmentades
a l'acord

La secretària

Mercè Abiol i Núñez

FERNANDO ALVAREZ PROZOROVICH
Doctor arquitecte

JOAN JOSEP MENCHON I BES
Arqueòleg

GRACIELA CHAIA SANTIAGO
advocada

LLUIS SALADA
ARDA GESTIÓ I ESTUDIS AMBIENTALS

TEXT REFÓS
RUBÍ, 2004

EQUIP REDACTOR

FERNANDO ALVAREZ PROZOROVICH, Doctor arquitecte

JOAN JOSEP MENCHON I BES, Arqueòleg

ARDA, Gestió i Estudis Ambientals formada per un equip de professionals especialitzats en matèria de medi ambient.

GRACIELA CHAIA SANTIAGO, advocada

L'EQUIP DE COL·LABORADORS ESTÀ FORMAT PER:

CARMEN RODRIGUEZ PEDRET, Llicenciada en Geografia i Historia.
Especialitat Història de l'art.

PAU ARROYO I CASALS, Conservador i Restaurador de béns culturals

CARLOS GOMEZ NARANJO, arquitecte

CARLOS BERMUDEZ VELASCO, estudiant d'Arquitectura, becari de l'UPC

MÁRTA SANCHEZ BLANCO, estudiant d'Arquitectura, becari de l'UPC

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Direcció General d'Urbanisme

Aprobat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de Barcelona
en sessió de **17 MARÇ 2004**
amb les prescripcions d'ofici esmentades
a l'acord

La secretària

Mercè Aibar i Miró

CATÀLEG i PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC, ARQUEOLÒGIC I NATURAL DE RUBÍ

MEMÒRIA

INDEX

- 1. ANTECEDENTS DEL CATÀLEG I PLA ESPECIAL 2
- 2. FINALITATS I OBJECTIUS DEL CATÀLEG I PLA ESPECIAL..... 3
- 3. EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC..... 4
- 4. EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC..... 6
- 5. EL PATRIMONI NATURAL 8
- 6. METODOLOGIA DE TREBALL I ESTRUCTURA DEL CATÀLEG I PLA ESPECIAL 9
 - 6.1. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ 9
 - 6.2. ELABORACIÓ DE LA NORMATIVA 10
 - 6.3. ELABORACIÓ DEL CATÀLEG 10
 - 6.4. ELABORACIÓ DE LA DOCUMENTACIÓ GRÀFICA 11
- 7. NIVELLS DE PROTECCIÓ I ELEMENTS CATALOGATS..... 12
- 8. EL CATÀLEG I PLA ESPECIAL DE PATRIMONI DINS EL DESENVOLUPAMENT ACTUAL DE RUBÍ 16
- 9. ESTUDI ECONÒMIC 16
- ANNEX. ELEMENTS INVENTARIATS: 19
- NORMATIVA:..... 20

1. ANTECEDENTS DEL CATÀLEG I PLA ESPECIAL

El municipi de Rubí està regit urbanísticament pel *Pla General d'Ordenació* aprovat per Comissió d'urbanisme de Barcelona el 10-12-86 -el qual es troba ara en procés de revisió- que estableix al seu Capítol X article 48 que l'Ajuntament, desenvoluparà i completarà les previsions del Pla sobre protecció dels béns culturals mitjançant un Pla o Plans Especials. Seguint aquest mandat, a l'any 1989 l'Ajuntament de Rubí tramità el *Pla Especial i Catàleg d'Edificis i Conjunts Protegibles de la Vila de Rubí*, aprovat amb condicionants per la Comissió d'Urbanisme de Barcelona, i suspesa la seva executivitat fins que s'esmenés. Poc temps després, es va sancionar la *Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català*, la qual va establir els criteris que regeixen les diferents esferes i figures de protecció. La Llei estableix que "els Béns culturals d'interès local no només poden ésser catalogats en el marc d'aquesta Llei, sinó també s'esmenten els mecanismes de protecció regulats per la legislació urbanística". Paral·lelament es van encarregar diversos treballs vinculats al tema que ens ocupa: un *Catàleg de restes arqueològiques i zones d'interès geològic del terme municipal de Rubí* (Centre d'estudis rubinencs, 1990) que no va tenir aprovació municipal, i l'*Estudi de sòl no urbanitzable en el terme municipal de Rubí*, que va abordar de forma general la pràctica totalitat del medi natural i rural de l'àmbit d'estudi (HUERTAS, 1995).

El *Catàleg de restes arqueològiques* permetia una posada al dia les investigacions fetes a Rubí per diferents persones i institucions, des del treball que l'Institut d'Estudis Catalans va engegar al jaciment de Can Fatjó (1920), els de Joan Roure (+1938) i especialment al llarg dels anys seixanta pel Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, amb valuosíssimes tasques com la de Francesc Margenat, Josep Serra i Pere Roure; o Ramir Masdeu de Terrassa entre 1967 i 1969, període en que s'inicia l'expansió urbanística de Rubí, que afectà una zona prou important com el turó de Can Fatjó. En quant al *Estudi de sòl no urbanitzable* tenia com a objectius bàsics detectar la problemàtica del sòl classificat com a no urbanitzable en el planejament urbanístic, deguda sobretot a l'aparició de fenòmens d'urbanització i activitats no regulades. L'anàlisi i les propostes de reordenació del sòl no urbanitzable s'havien de centrar en la zona on la necessitat era més palesa, la situada a ponent de la riera de Rubí. L'estudi tenia dues parts: una d'anàlisi del medi físic i les intervencions existents, i una altra de mesures, amb propostes de millora i ordenació.

L'Auditoria Ambiental de Rubí, realitzada en el marc del programa de suport de la Diputació de Barcelona per a la implementació d'Agendes 21 locals, analitzava, entre d'altres aspectes, el planejament urbanístic i els usos del sòl, i els sistemes naturals, a més d'altres que tenien incidència en el sòl no urbanitzat, com la incidència ambiental de les activitats econòmiques (activitats extractives, horts marginals,...), els riscos ambientals (impacte de les línies elèctriques, incendis forestals,...). També en l'anàlisi dels diferents vectors ambientals: aigua, residus, atmosfera, soroll i energia, es posaven de manifest problemàtiques que afectaven tant l'espai urbà com el no urbanitzat: qualitat de les aigües de la riera de Rubí i dels torrents, abocaments de residus, etc.

Diferents iniciatives sorgides a partir de la necessitat d'assegurar la connectivitat ecològica entre els espais naturals protegits han anat posant de manifest la importància de conservar l'espai agroforestal de Rubí per ajudar a mantenir la connexió biològica entre les serralades Litoral (Collserola) i Prelitoral (Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac, Sant Salvador de les Espases, Montserrat). Després de varis treballs

preliminars, es compta ja amb una delimitació a una escala prou detallada dels espais i elements territorials d'especial interès per la permeabilitat ecològica en l'àmbit esmentat, concretada en l'estudi *Determinació i diagnosi dels elements d'especial interès connector per a garantir la permeabilitat ecològica en el corredor de Rubí* (BOSCH, 2001). Cal esmentar, en la mateixa línia, algunes iniciatives destinades a divulgar el coneixement del patrimoni natural i rural del municipi. És el cas dels *Itineraris locals de natura i excursionisme* realitzats pel Centre Excursionista de Rubí amb el suport de l'Institut Municipal de Medi Ambient (IMMA), senyalitzats sobre el terreny i reflectits en una publicació editada l'any 1998. També en aquest sentit, el Centre d'Estudis i Protecció de la Natura va realitzar al 2002 l'exposició anomenada *El Rubí natural i rural del segle XXI*, destinada a donar a conèixer tant el patrimoni natural com el paisatge rural i els elements arquitectònics vinculats a l'activitat agrària tradicional que encara hi subsisteix.

Finalment es va encarregar un *Inventari del Patrimoni Local de Rubí* per la Diputació de Barcelona, amb una intensa participació dels historiadors locals i el Eco-museu urbà. L'Ajuntament va aprovar aquest Inventari al 2001, i es va procedir a la suspensió de llicències d'enderroc dels edificis contemplats a l'esmentat Inventari per un període d'un any.

Dins aquest marc de treball i donada la necessitat de resoldre el marc normatiu legal i urbanístic per a la protecció dels elements d'interès, l'Ajuntament va convocar al maig de 2002 a un concurs per a la redacció del *Catàleg i Pla Especial de protecció del Patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural del municipi de Rubí*, el qual va a ser guanyat per l'equip de la UPC, dirigit per Fernando Alvarez Prozorovich, doctor arquitecte i professor d'Història de l'art i de l'arquitectura (ETSAB-UPC).

2. FINALITATS I OBJECTIUS DEL CATÀLEG I PLA ESPECIAL

El *Catàleg i Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Natural de Rubí* es redacta amb la finalitat de dotar a l'Ajuntament de Rubí d'un instrument per a la protecció i rehabilitació del seu patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural. La preservació d'aquest patrimoni és un deure dels poders públics i alhora un dret dels ciutadans de gaudir-lo i de trasmetre-l en bones condicions a les generacions futures, tal i com ho enuncia la Llei 9/93 de Patrimoni Cultural Català. Per tal d'assolir aquesta finalitat el Pla Especial es fixen els següents objectius:

- a) Preservar per a les generacions futures, mitjançant la necessària protecció, els llegats arquitectònics, arqueològics i naturals, reflectits al Catàleg.
- b) Establir la normativa tècnica i condicions específiques que hauran de reunir les intervencions que es duguin a terme en els elements catalogats i els seus entorns.
- c) Regular l'ús o el canvi d'ús dels elements catalogats, a fi de mantenir-los social i econòmicament actius.
- d) Evitar la degradació o desaparició dels valors naturals dels espais forestals, indrets rústics de singular vellesa, parcs, jardins de transcendència artística, històrica o botànica, camins rurals d'interès històric o paisatgístic, paratges d'interès paisatgístic.

1563

e) Establir un règim sancionador per corregir les infraccions que es realitzin contra les previsions del Pla.

3. EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC.

El particular relleu de Rubí i el seu entorn es configura amb la Serralada Transversal del Vallès i la plana de Rubí- Sant Cugat. Des dels punts més alts a la Serra de les Martines, com si fossin els dits d'una gran mà, baixen cap al sud les serres de L'Oleguera i de Carreres, i cap al est, la de Galliners -línia divisòria entre les conques del Llobregat i el Besòs. Un seguit de torrents, fortament encaixats i amb una important pendent donen forma a un territori de petites planes, mai totalment horitzontals, al Sud de les quals s'extenen les terres més baixes de Rubí, per arribar als 55 metres d'altitud al lloc d'unió dels torrents de Can Balasc i Can Pi de Vilaroc amb les de la Riera, amb el contrapunt del Puig Madrona (336 m) i més enllà el Tibidabo(512 m). Sobre aquest canemàs natural s'ha desenvolupat un lent procés d'urbanització, que tot i el seus moments de creixement amb l'industrialització de finals del segle XIX (4.400 habitants al 1900), no tindrà canvis extraordinaris fins a la segona meitat del segle XX, quan es van produir els grans processos d'immigració que canviarien definitivament la vida a Rubí (9.013 habitants al 1957, i 25.785 habitants al 1971).

El focus principal del sistema productiu, fins ben entrat el XIX, va a ser l'agricultura per mitjà de les masies i masoveries, algunes molt antigues (**Can Pi de Vilaroc, Can Serrafossà, Can Pi de la Serra, Can Matari, Can Ximelis, Can Xercavins, Can Ramoneda, Can Matari, Can Oriol**, etc), repartides d'una manera regular en tot el territori i enllaçades per una xarxa de camins que encara existeix. Poc a poc es desenvoluparà una primera agrupació urbana en torn a l'**Església de Sant Pere** i la sagrera però durant molt de temps la vida transcourrà en un equilibri entre l'incipient nucli urbà i les masies. Des del punt de vista demogràfic, les estadístiques demostren amb claredat que aquest equilibri es manté fins el XIX; des del punt de vista físic i urbanístic, es poden constatar algunes constàncies dimensionals al territori: les distàncies entre les masies més importants es situen entre els 1000 i 1200 metres, las quals son equivalents a la distància entre els actuals Carrer **Margarida Xirgú** i la **Plaça Pearson**, límits virtuals del **Nucli Històric**, com si aquesta unitat de mesura ordenés ciutat i camp. Això significarà que durant molt de temps, tindrem més continuïtats que ruptures entre els carrers del nucli urbà i els camins del camp, que la població alternarà feines agrícoles amb feines industrials amb molta naturalitat (es interessant el cas de la producció de seda a la masia **Can Xercavins** a finals del XVIII, o a la inversa, les característiques gairebé rurals de la primera fàbrica tèxtil, coneguda com **La Llana**), i que finalment, aquestes possibilitats actuïn com un reclam positiu per la immigració (ja als anys 30, la meitat de la població no era nascuda a Rubí). D'aquí també es dedueix tant la permanència de tipus arquitectònics amb arrels agrícoles o "casa artesana" (parets mitgeres de tapia, planta baixa i un pis, portal, a vegades assecador) a la ciutat com també, certa vocació urbanística en les masies, la qual cosa complica l'aplicació de criteris classificadors massa estrictes o centrats en el desenvolupament d'altres territoris catalans, tot i que hi han evidents semblances.

Històricament, la vialitat del territori ha estat signada per la presència de la riera: la comunicació física amb altres localitats pròximes com Molins de Rei al Sud o Terrassa al Nord ha estat possible pel pas que la

riera ha excavat a la Serralada a una cota no superior als 130 metres. Es pot contrastar amb la carretera que va de Rubí a Sabadell, que se enlaira fins prop de 300 metres d'altura. La vida industrial del Rubí del XIX i primera meitat del XX es mantindrà vinculada a la Riera, sobre ella es situaran el **Vapor Nou**, l'**AEG**, **Pich Aguilera**, més properes a la població, i **Cal Sedò** cap al Sud o **Cal Muntades** cap al Nord, més allunyades.

D'una manera orgànica, el traçat del Rubí del segle XIX -poble mai fortificat, per tant sense límits artificials- s'allarga paral·lelament a la riera i sobre els camins que passaven, i per la banda oriental troba el seu límit natural a la alçada de la **Plana de Can Bertran**, a on trobem un salt topogràfic de més de 10 metres respecte de la plana sobre la qual s'havia situat la població. En primer lloc aquesta creixeria en torn a l'església i la sagrera, per a després continuar-se cap al Est (Barri del Pedrò). Al plànol de 1875 del *Proyecto de reforma, mejora i Ensanche del pueblo de Rubí* es sintetitzen les voluntats urbanitzadores que es donaven davant del creixement poblacional. Per una banda es consolida el traçat més tortuós de la zona més antiga del barri cèntric, propera a l'església i al costat de la carretera provincial de Terrassa (carrers **Xercavins**, **S. Sebastià**, **S. Ignasi**, etc.), i per altra es desenvolupa la zona -ja existent- dels carrers més regulars i llargs com **Sant Isidre**, **Sant Cugat**, o **Sant Pere** cap al est. Però el més notable es la quadrícula que defineix els eixamples cap al Nord i el Sud, i tot i que no apareix al plànol, cap a Ponent (**Plana del Castell**, a l'altra banda de la Riera, iniciada al 1879).

Tot i que la quadrícula canvia segons es troba amb situacions topogràfiques o fets consolidats, la manca de sinuositats i la illa de 50 x 50 metres, dividida en parcel·les de 5 x 25, donen forma a bona part de la ciutat construïda entre 1880 i 1950. Altres fets excepcionals posteriors permetrien crear noves variacions d'escala sobre aquesta trama històrica, sense alterar el seu sentit d'ordre original: la "extraordinària" amplada donada al Carrer de Pau Claris, el eixamplament del actual Passeig Francesc Macià (antic Sant Antoni, aleshores el carrer més llarg de Rubí amb 650 metres) per fer passar la Carretera de Molins de Rei a Caldes de Montbui o l'arribada del ferrocarril, la construcció de l'antiga Estació i la creació del gran espai de la Plaça Pearson. Probablement per les característiques del parcel·lari encara es mantenen tipus basats en les cases artesanes o "cases de cos", i són molt pocs els casos de parcel·les més grosses. Justament, aprofitant una illa de majors dimensions s'emplaça el **Celler Cooperatiu**, testimoni principal de la relació de l'indústria vitivinícola i el poble de Rubí. Amb l'aparició dels mestres d'obres a l'estructura horitzontal es reemplacen les bigues de fusta per les de ferro i també es tendeix al tipus edificador de planta baixa i dos, gairebé sempre unifamiliar, amb façanes basades en evocacions neoclàssiques (amb els exemples dels conjunts de **Plaça Anselm Clavé**, **Carrer Colom**, **Carrer Pau Clarís**, **Carrer Dr. Robert**, **Carrer Floridablanca**), en els casos més complexes, "afrancesat", amb baranes de forja que van evolucionant de simples a complexes (no són habituals les baranes de fosa).

S'hauria d'esperar fins el segle XX quan altres protagonistes, encara més decidits i benestants, ocuparan la **Plana de Can Bertran** per a crear fets arquitectònics excepcionals: les cases dels indians al Carrer Xile. Aquestes cases (**Can Riba**, **Ateneu**, **Torre Gaju**, **Torre Teixidor**) juntament amb les **Escoles Ribes** o la **Casa Imbert**, amb les seves referències medievalistes, noucentistes o modernistes -fet que sempre distingeix els arquitectes dels mestres d'obres- constitueixen els millors exemples individuals del patrimoni arquitectònic de Rubí. Però no solament això, ens recorden la promesa d'un Rubí "ciutat jardí" que

alguns projectes com els de Puig Gairalt a prop de la Carretera de Sant Cugat van intentar continuar sense resultats apreciables.

De tot aquest desenvolupament es conserven exemples edificats que el Pla intenta seleccionar i preservar, i que a vegades es tradueixen en edificis aïllats i a vegades en conjunts significatius, però la situació que ens trobem avui és molt complexa i en certa medida, excedeix l'àmbit de un Pla Especial de protecció del patrimoni. La ràpida industrialització, les grans obres d'infraestructura viària (ferrocarril i autopista), i els defectes o ausències de planificació han contribuït a desdibuixar totes les escales del record físic de Rubí, manifestat en les seves relacions amb el territori, els seus límits, el traçat de seus carrers, la forma de les seves illes, la forma del parcel·lari com a expressió de la manera en que s'ha subdividit la terra per a ocupar-la i poblar-la, i finalment en els resultats estètics d'aquesta ocupació del territori.

La protecció moderna del patrimoni arquitectònic passa per la superació de la simple i clàssica salvaguarda d'un seguit d'edificis interessants però desconectats d'un entorn. El patrimoni arquitectònic, a diferència de l'arqueològic, el natural o l'artístic, té una component fenomenològica i espacial que ha de ser considerada per tal de que la preservació tingui ple sentit, i la memòria sigui memòria de i per a tothom. Retrobar els significats dels espais i edificis encara conservats no es una qüestió quantitativa, ni de geometria aplicada, ni d'amplades de carrer, ni tan sols de coeficients d'higienisme decimonònics; tampoc de preservacionisme fossilitzada i proscriptiu de qualsevol forma de vida actual. Es tracta de trobar una figura nova que permeti la permanència del passat juntament amb el moviment i la renovació que es pretén; no es tracta de donar-li més vida a un malalt sinó de donar-li un nou sentit. I s'ha d'acceptar que alguns edificis s'aniran per sempre, però amb una documentació respectuosa i que doni constància fefaent del que ha existit i ha desaparegut o s'ha transformat.

Es en aquest sentit que el Pla Especial, tot i que no pot adoptar mesures que son pròpies d'un Pla general, considera com a fonamental que es mantinguin i es prenguin com a referència física els camins històrics esmentats al Inventari (2001), com a testics d'una racionalitat antiga i sabia, i els carrers i espais públics que corresponen a l'evolució del **Nucli Històric**. Uns i altres suporten els elements més significatius del Catàleg, i serveixen, a la vegada, d'escenografia de fons per els edificis catalogats de major qualitat. Dins aquest plantejament es essencial la identificació dins d'aquest Pla Especial de la figura del **Nucli Històric**, constituït per 25 hectàrees, el 3,5 % del territori qualificat com a Urbà, l'espai històric més homogeni de Rubí. Al marge de les operacions prèvies a l'aprovació de l'actual PGO, i d'algunes fetes en els últims temps, tant des del punt de vista de les permanències històriques com de les directives de l'actual PGO, aquest conjunt té prou unitat com per impulsar una política de rehabilitació i de renovació, guiada per la normativa específica per el **Conjunt Especial del Nucli Històric** i els conjunts urbans inclosos en ell.

4. EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC.

Donades les característiques del relleu i de l'hidrografia de Rubí i en general, de la comarca del Vallès Occidental, es poden localitzar assentaments humans des de la prehistòria. D'aquest període històric hem de fer referència als jaciments paleolítics del voltant de la urbanització **El Pinar**, que ha estat objecte de treballs arqueològics d'urgència; i l'extensa zona de **Can Fonollet**, coneguda no tan sols des de la troballa de material lític en superfície sinó també per la intervenció d'urgència duta a terme el 1990.

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
Obres Públiques
Direcció General d'Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de Barcelona

De l'edat del bronze hem de fer esment el jaciment conegut gràcies a les intervencions d'urgència dutes al carrer **Sabadell (La Serreta)** que palesen l'ús de la zona com a hàbitat, tot i que diferents troballes en aquest sector de la població semblen indicar una important àrea d'extensió que es fa difícil de delimitar per l'absència de més excavacions i troballes.

Però realment el gran jaciment del període pre i protohistòric és l'extensa àrea de **Can Fatjó-el Castell** amb ocupació gairebé ininterrompuda fins l'edat mitjana. La troballa de restes arqueològiques en obrir-se les rases del ferrocarril a Terrassa, les diferents troballes fortuïtes o les derivades d'excavacions arqueològiques indiquen que ens trobem amb el que probablement seria un conjunt arqueològic ibèric de gran importància.

L'impacte de la conquesta de Roma va transformar el país. El naixement de ciutats enfront els *oppida* ibèrics com exponent d'un model protorbà, l'organització i estructuració del territori amb el repartiment de les terres mitjançant centuriacions, l'establiment de vies de comunicació àmplies i estables, van canviar de manera dràstica la fesomia del país. D'aquest període comptem el major conjunt de jaciments del terme, bàsicament situats en zona rural, però amb elements comuns, com la seva distribució principalment en les planes existents sobre els torrents que parteixen el terme, i en unes distàncies entre ells mateixos que fan plantejar l'existència d'un ocupament del camp amb vil·les de petites dimensions, properes entre elles, amb uns orígens en època tardorrepublicana i que poden continuar fins l'antiguitat tardana i fins i tot l'edat mitjana.

Tot i la importància en el nombre de jaciments, pocs són els que han estat objecte d'excavacions arqueològiques, com **Can Pòlit**, la carretera de Terrassa o l'important jaciment de la **plaça del Doctor Guardiet**, junt a les recents excavacions a la zona de **Can Oriol** i de **la Bastida**. La majoria d'estacions arqueològiques corresponents a l'època romana i l'antiguitat tardana són conegudes arran de la troballa superficial de materials, tant ceràmics, com epigràfics i fins i tot escultòrics. La mateixa naturalesa del tipus de troballes impedeix sovint establir la veritable dimensió del jaciment i fins i tot la seva cronologia de manera precisa, de manera que la delimitació, i per tant protecció, es fa difícil sense l'existència de prospeccions arqueològiques i geològiques per exemple.

Com ha hem dit bona part d'aquests jaciments veuen la seva continuïtat a l'edat mitjana, més quan el riu Llobregat, l'antic *Rubicatum*, va ser una dels límits de la frontera carolíngia, amb castells com el de Terrassa documentat ja al 801. Hem de tenir en compte també la proximitat de la seu episcopal d'Egara, amb continuïtat des de l'antiguitat tardana, i del monestir de Sant Cugat del Vallès, d'extraordinària importància per la Catalunya medieval, i amb un origen també tardoantic.

Les primeres referències documentals de Rubí daten precisament de finals del segle X, amb un primer assentament que hem de localitzar al castell i l'**ermita de Sant Genís**, que a la baixa edat mitjana es traslladen a l'actual castell (ara museu) i neix l'embrí, o els embrions del que després seria el nucli urbà de Rubí, juntament amb la zona de l'**església de Sant Pere**. Per altra banda, en el camp es pot observar al llarg de l'edat mitjana i època moderna, l'establiment d'una estructura poblacional i d'explotació del territori basada en masies, bona part d'elles amb arrels a l'època romana i documentades de ben antic. En aquest context, les excavacions arqueològiques al voltant de la **plaça del doctor Guardiet** ens han proporcionat interessants dades referents al Rubí alt i baix medieval, que complementen les procedents del **Castell de Sant Genís** com a primitiu nucli urbà, si es pot denominar així, i les procedents de l'estudi del castell

baixmedieval. Al costat d'aquestes informacions, hem de tenir en compte les excavacions de conjunts com el molí de la Bastida, com a model d'un sistema industrial medieval que ha funcionat fins fa relativament poc, o la torre de la Creu del Conill, possiblement a relacionar amb la defensa de la línia del Llobregat com a frontera medieval.

5. EL PATRIMONI NATURAL

En primer lloc, cal observar que l'espai no urbanitzat de Rubí no conté elements excepcionals a nivell del nostre país. Ara bé, allò que destaca és que els valors (agrícoles, forestals, culturals i paisatgístics) del sòl rústec estan començant a esdevenir excepcionals al municipi, com a conseqüència de la urbanització d'una bona part del territori, no sempre ben ordenada.

En aquest sentit, tots els treballs esmentats en l'apartat d'antecedents coincideixen en la necessitat de reforçar la protecció d'àmbits extensos de l'espai agroforestal a través d'un tractament diferenciat del sol no urbanitzable en el planejament urbanístic. És el cas d'àmplies zones més o menys ben conservades i salvades de l'activitat urbanitzadora situades al nord i a ponent del nucli urbà de Rubí. Malgrat l'existència d'una gran extensió d'urbanitzacions que migparteix la zona septentrional (Can Solà, Sant Muç,...), on es situen les capçaleres dels torrents que ressegueixen el terme de nord a sud per anar a desembocar a la riera de Rubí, s'hi conserven grans extensions ocupades per vegetació autòctona més o menys ben conservada (pinedes, brolles, vegetació de ribera,...). És el cas de la **Serra de l'Oleuera – Serra del Riquer** i de la zona de **les Martines – Serra de Can Guilera**, que constitueixen alhora excel·lents observatoris panoràmics i fites de referència indispensables per a la comprensió i la contemplació del territori de Rubí.

Altres zones a protegir des del planejament urbanístic general són aquelles que compleixen una funció de coixins esmorteïdors entre urbanitzacions, com en el cas de l'anomenat **Corredor Verd de Can Tapis**.

Finalment, les extenses zones de conreus (actius o abandonats) situades a les planes ondulades de la meitat sud constitueixen els darrers testimonis importants del passat agrícola de Rubí, a més de presentar un gran interès paisatgístic i per al lleure. Es tracta de la **Plana agrícola de Can Serrafossà – Can Balasc**, solcada pel torrent Fondo, i del **Pla de Dormet**, situat entre el torrent de Xercavins i la riera de Rubí.

Menció a part mereix la preservació de tota la xarxa hidrogràfica del municipi, constituïda per la **Riera de Rubí** i pels **torrents** que hi desemboquen: els **de Can Canyadell, de Can Pidelaserra, Fondo, de Can Tallafigueres, del Mas Papabous, de Xercavins, de Can Guilera, del Manà, de la Verneda, de Can Pòlit, de Can Fonollet, dels Alous i de Ca n'Oriol**.

Ara bé, això no treu que el sòl no urbanitzat contingui elements naturals o paisatgístics d'un interès evident. Així, en alguns eixamplaments i fondalades de les valls d'alguns torrents es troben fragments més o menys ben conservats d'**alzinar amb roures** (torrent de Can Barceló, Xercavins,...), **avellanosa** (torrent de Can Guilera) o **vegetació de ribera** (torrent Fondo, dels Alous,...).

Aquest Catàleg i Pla Especial ha considerat la conservació de determinats elements puntuals (arbres i arbredes d'interès, punts d'interès geològic, miradors) o d'algunes àrees ben delimitades que reuneixen un conjunt de components naturals (boscós, arbredes,...) i humans (fonts, ~~elements arquitectònics,...~~) dins

d'un tractament individualitzat respecte de la resta del sòl no urbanitzable. Tanmateix, la protecció eficient dels elements constituents del sòl no urbanitzat: grans mosaics forestals de pinedes i brolles, planes agroforestals, i valls fluvials, són actuacions que excedeixen l'àmbit d'aquet Pla i requereixen el desenvolupament de plans especials de protecció d'aquest sòl o el seu tractament en el moment de la revisió del planejament general.

Tanmateix, en un àmbit més local una bona part dels espais lliures de Rubí conserven una mostra representativa del paisatge agroforestal vallesà, contribueixen al manteniment de la diversitat biològica, paisatgística i de la connectivitat ecològica entre els espais naturals propers (Collserola, Sant Llorenç del Munt,...). Això sense deixar de banda la seva contribució a la millora de la qualitat de vida de la població i les seves potencialitats pel que fa als usos de lleure, educatius, etc.

6. METODOLOGIA DE TREBALL I ESTRUCTURA DEL CATÀLEG I PLA ESPECIAL

6.1. Anàlisi i interpretació

El present Catàleg i Pla Especial pren com a base els anteriors documents redactats per l'Ajuntament: el *Pla Especial i Catàleg d'Edificis i Conjunts Protegits*, l'*Estudi del sòl no urbanitzable* i l'*Inventari de Patrimoni Cultural*. En aquest últim s'inventariaven 124 elements d'arquitectura que inclouen quatre grans conjunts urbans: Rubí Centre, Rubí Plana, Rubí Cellar i la Plana del Castell; 38 fitxes d'arqueologia i 44 fitxes de elements naturals. A partir d'aquestes informacions prèvies, de les bibliografies disponibles, de les visites al Arxiu Municipal, de les visites d'estudi de camp, i de les consultes als tècnics que estan o han estat treballant en el municipi, s'ha desenvolupat una primera part d'anàlisi i interpretació, la qual, atenent a les escales de treball, es pot sintetitzar en els següents cinc etapes:

1. Anàlisi i interpretació de l'evolució territorial (característiques topogràfiques, eixos de desenvolupament, camins històrics, paisatges naturals i paisatges antropitzats evocadors de l'activitat agrícola i industrial, impactes, obstacles físics i perills de destrucció de relacions o valors importants)
2. Anàlisi i interpretació de l'evolució de l'espai urbà (comunicacions, teixits, carrers, carrerons, parcel·laria, adaptació topogràfica, imatges d'interès, qualitats perdudes, perills de destrucció o distorsió de característiques o valors importants).
3. Anàlisi i interpretació-valoració dels edificis públics i privats d'interès -els concebuts com a significatius des dels inicis- i dels que constitueixen el patrimoni popular, des de les diferents formes d'habitat privat fins als llocs de treball. Ambdues ens interessen per a la definició de la imatge ambiental i la recuperació de la identitat. Els primers ens interessen en la mesura que generen espais i fites de referència dins el *continuum* espacial i que poden arribar a caracteritzar la imatge de la ciutat; els segons per que en ells es sintetitzen les formes de vida i de producció, el sentit de la identitat que atorga la comprensió dels esforços i les lluites dels avantpassats, el sentit d'integració d'aquestes amb les d'altres pobles.
4. Anàlisi i interpretació-valoració dels llocs naturals a la llum de les seves característiques i de la seva relació amb la imatge ambiental i la memòria històrica de Rubí.

5. Anàlisi i interpretació- valoració dels elements d'interès arqueològic, jaciments arqueològics i zones d'expectativa arqueològica.

6.2. Elaboració de la Normativa

La Normativa sorgeix en relació a les conclusions de l'anàlisi, que mai s'entenen com a definitives ni molt menys desalentadores de futures investigacions, sinó que té com un objectiu prioritari la creació d'un ambient de defensa ferm i fèrtil del patrimoni de Rubí. Ferm perquè s'han d'aturar els processos de deteriorament producte d'una intensa activitat especulativa insensible davant dels restes físics de la memòria històrica, i fèrtil perquè aquest Pla enté que la renovació del Nucli Històric es un fet necessari per a la seva transformació en un lloc ple de vida, amb el benentès de que la Història es compona no solament de Passat sinó també de Present i de Futur. La Normativa comprèn dos grans parts: Títol I. Disposicions generals, i Títol II. disposicions particulars, la qual es complementa amb la normativa específica expressada en les fitxes de protecció del Catàleg:

1. Al Títol I s'especifiquen l'abast del Pla, els instruments i procediments pel seu desenvolupament i gestió, els tipus de béns a protegir i la seva classificació, els nivells de protecció a adoptar (total, parcial, ambiental, arqueològica, natural-paisatgística, paleontològica) tant dels elements com dels entorns, es defineixen les formes possibles d'intervenció, el règimen de llicències d'obres i activitats, les mesures de foment i suport financer, els deures del propietaris, el règimen d'adquisicions i expropiacions, i les possibles sancions.

2. Al Títol II s'especifiquen els àmbits i aspectes de protecció, les formes d'actuació i els usos (elements i entorns) admeses segons els diferents nivells de protecció. En el cas del Nivell de Protecció Ambiental, donat el seu caràcter de normativa de caràcter estètic, s'especifiquen amb tot detall els paràmetres de regulació general. També s'acoten les característiques de les intervencions dins del Conjunt Especial del Nucli Històric, caracteritzades per el manteniment de la parcel·lació tradicional almenys a nivell de la façana. A la Normativa s'especifica el règim de prospecció del patrimoni arqueològic afectant el subsòl, incloent-hi el tema de la repercussió de les despeses d'excavacions i estudis.

6.3. Elaboració del Catàleg

El Catàleg, a més de la seva part descriptiva i de valoració, constitueix un cos normatiu específic per a cada bé i és, necessàriament, el primer lloc de consulta sobre el Patrimoni arquitectònic, arqueològic o natural a Rubí. Es per això que s'ha desenvolupat en programari Acces, la qual cosa dona el màxim d'agilitat i de riquesa a l'obtenció d'informació. S'utilitza un codi de color diferent per cada bloc, segons sigui patrimoni arquitectònic, arqueològic o natural, i es fan lleugeres variacions a la fitxa per a encabir els matisos que cada patrimoni requereix. A part d'això, s'ha fet un esforç especial en la delimitació precisa i a escala dels elements protegits i els seus entorns, i en especial, dels jaciments arqueològics, sempre més difícils d'acotar. S'han utilitzat, a més de coordenades, criteris pràctics, transmissibles al públic i pràctics al camp basats, en general, en fites concretes existents: camins, rieres, distàncies vençables als elements:

1570

1. Elaboració de les fitxes descriptives del Catàleg del Patrimoni Arquitectònic, que resumeixen les dades més útils: denominació, localització, situació urbanística i jurídica, dades cadastrals de la propietat (dades generals), fotografies rectificades, i plànol a escala del element i el seu entorn, cronologia històrica, època, autor, descripció-valoració arquitectònica, estat de conservació, intervencions efectuades, ús inicial i actual, bibliografia, fotografies i informació addicional.

2. Elaboració de les fitxes de protecció Catàleg del Patrimoni Arquitectònic (Normativa específica) relacionades amb les descriptives, a on s'especifiquen, a més de les dades generals, la caracterització del bé a protegir, els nivells de protecció, els àmbits i aspectes de la protecció, l'entorn de protecció, les intervencions necessàries, les intervencions proposades, les formes d'actuació permeses, i els usos permesos.

3. Elaboració de les fitxes descriptives del Patrimoni natural que comprenen com a mínim, a més del nom, la localització i delimitació de l'element puntual o zona i la seva situació legal i administrativa (dades generals), fotografies i plànols, una descripció dels seus components naturals i humans: vegetals, faunístics, usos i aprofitaments, l'estat i l'ús actuals dels béns naturals catalogats, el grau de vulnerabilitat intrínseca o extrínseca (impactes actuals o previsibles).

4. Elaboració de les fitxes de protecció del Catàleg del Patrimoni natural (Normativa específica) relacionades amb les descriptives, a on s'especifiquen a més de les dades generals, la caracterització del bé a protegir, els nivells de protecció, els àmbits i aspectes de la protecció, l'entorn de protecció, les intervencions necessàries, les intervencions proposades, les formes d'actuació permeses, i els usos permesos.

5. Elaboració de les fitxes descriptives del Patrimoni arqueològic amb el nom, la localització i delimitació de l'element puntual o zona i la seva situació legal i administrativa (dades generals), fotografies, l'estat i l'ús actuals, el grau de vulnerabilitat intrínseca o extrínseca (impactes actuals o previsibles).

6. Elaboració de les fitxes de protecció del Catàleg del patrimoni arqueològic (Normativa específica) relacionades amb les descriptives, a on s'especifiquen, a més de les dades generals, la caracterització del bé a protegir, els nivells de protecció, els àmbits i aspectes de la protecció, l'entorn de protecció, les intervencions necessàries, les intervencions proposades, les formes d'actuació permeses, els usos permesos, i el règim de prospecció regulant la repercussió de les despeses d'excavació i/o estudis.

6.4. Elaboració de la documentació gràfica

La documentació gràfica segueix els criteris apuntats al apartat anterior, tant respecte de l'escala dels dibuixos, l'utilització de codis gràfics i la claredat en l'especificació dels entorns, a més de la rapidesa en la localització dels elements. Tanmateix, es mantenen les masies i els seus entorns en el plànol de Patrimoni Natural, per que els redactors del Pla entenem que s'han de entendre relacionats paisatge natural i paisatge antropitzat. Per això, a més de la documentació gràfica inclosa a les fitxes, s'han elaborat quatre plànols resum:

1. Plànol de patrimoni arquitectònic a escala 1:2000.

- 1571
2. Plànol de patrimoni arquitectònic a escala 1:10000.
 3. Plànol de patrimoni arqueològic a escala 1:10000.
 4. Plànol de patrimoni natural a escala 1:10000.

7. NIVELLS DE PROTECCIÓ I ELEMENTS CATALOGATS

A partir de les consideracions fetes en els apartats anteriors, dels llistats que figuraven al *Inventari*, de l'estudi dels suggeriments fets durant la redacció i de les visites a diferents indrets del terme municipal, s'ha procedit a analitzar les circumstàncies i característiques de cada element fins a definir els llistats actuals i els corresponents nivells de protecció. En el cas específic dels edificis, elements arquitectònics i conjunts catalogats s'estableix conforme als seus valors i significació, la següent classificació segons els següents nivells de protecció:

a) Protecció Total: Protegeix la totalitat del bé catalogat preservant-ne les seves característiques que remarquen la seva singularitat. Es dona aquest tipus de protecció als elements que pel seu valor són considerats com a monuments, i, en especial als que gaudeixen d'una declaració de Béns Culturals d'Interès Nacional de conformitat amb la Llei 9/93 de 30 de setembre.

c) Protecció parcial: Protegeix alguns aspectes o àmbits remarcables dels béns catalogats, ja sigui la seva estructura tipològica, la disposició dels seus elements, el volum, la façana, el jardí, els detalls constructius o d'ornamentació i tots aquells elements considerats d'especial valor.

c) Protecció Ambiental: Protegeix fonamentalment els entorns dels béns catalogats, i alguns edificis i conjunts urbans centrant-se en aspectes més perceptius com el volum, l'alçada, les alineacions, el parcel·lari o elements aïllats que puguin traslladar-se. Dins aquest grup, cal considerar el cas del Conjunt Especial del Nucli Històric, dins el qual, amb independència de la protecció específica dels edificis singulars catalogats que continguin, les actuacions que s'hagin de dur a terme atendran a la conservació ambiental i a les característiques morfològiques de la trama urbana. El respecte a aquesta trama urbana comuna, caracteritzada fonamentalment per l'alineació de l'edificació al carrer, l'estructura parcel·laria, i la subsistència de tipologies històriques contribueixen a evocar el poblament històric de Rubí i haurà de conduir un procés de renovació harmònic i respectuós.

A la resta d'elements inventariats, que no estan inclosos en el Catàleg, ja sigui perquè tenen uns valors secundaris o per fets d'ordre urbanístic o altres consideracions, no s'aplica cap mena de protecció física, això no implica que aquests elements no siguin importants des d'un punt de vista cultural per a la ciutat, per tant s'els aplica com a norma general que abans d'autoritzar un enderroc, es realitzi una adequada documentació.

A continuació, indiquem els elements que es protegeixen. A cada una de les fitxes que formen part d'aquest Pla Especial es defineixen més extensament les característiques de cada element.

Elements del Patrimoni Arquitectònic:

Protecció Total

NUM	DENOMINACIÓ
T1	EL CASTELL
T2	ESGLÉSIA DE SANT PERE DE RUBÍ
T3	ERMITA DE SANT MUÇ
T4	PONT / AQUÛDUCTE DE CAN CLAVERÍ
T5	ESCOLES RIBAS
T6	CASINO ESPANYOL / CÀMARA AGRÍCOLA
T7	TORRE EZPELETA / TORRE RIBA / ATENEU
T8	ESGLÉSIA EVANGÈLICA DE RUBÍ
T9	CASA IMBERT
T10	ERA DE CA N'ORIOI

Protecció Parcial

NUM	DENOMINACIÓ
P1	CAN MATARÍ / CASTELLNOU/ CAN MORITZ
P2	CAN SOLÀ
P3	CAN MIR
P4	CAN FELIU
P5	CAN RAMONEDA
P6	CAN XERCAVINS
P7	CAL XIMELIS/ CAN TURO
P8	CAN PI DE LA SERRA
P9	CAN SERRAFOSSÀ
P10	CAN BALASC
P11	CAN PI DE VILAROC
P12	CA N'ALZAMORA
P13	TORRE DE LA LLEBRE
P14	CAN ROSÉS
P15	CA N'ORIOI
P16	CAN SERRA
P17	CAL PATILLES
P18	L'ESCARDÍVOL / LA PELLERIA / NAUS PICH AGUILERA
P19	AJUNTAMENT
P20	CASA CARRER DE TERRASSA, 40
P21	CAN LLONC
P22	CAL PALET
P23	FÀBRICA DE JOAN DEBANT / CAL RAMON FERRER
P25	FARMÀCIA PARRILLA
P26	FASSINA AGUILERA
P27	CONJUNT DEL VAPOR NOU
P28	CAL FIDEUER
P29	CAL FIDEUER / CA L'ALIART
P30	CAL FERRO
P31	CAN VILARÓ
P32	ESCOLA EVANGÈLICA DE RUBÍ
P33	CELLER COOPERATIU
P34	ANTIGA ESTACIÓ
P35	TORRE LLOPIS / TORRE BASSES
P36	TORRE SAMARANC/ESCOLA ESTEL
P37	CAL MET LLEÓ
P38	CAN RIBA/CA LA ROSA
P39	TORRE TEIXIDOR
P40	CENTRE DOCENT BALMES / CAN PLANTADA